

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Hodnocení různých typů škol pohledem české veřejnosti - září 2015

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-09</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 14. 9. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>994</i>
Počet tazatelů:	<i>228</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OR.1, OR.273, OR.56</i>
Zveřejněno dne:	<i>12. října 2015</i>
Zpracovala:	<i>Milan Tuček</i>

V září 2015 byl do pravidelného výzkumu CVVM Naše společnost zařazen blok otázek týkajících se českého školství a vzdělávání. Otázky mimo jiné zjišťovaly názory české veřejnosti na úroveň vzdělávání na vybraných typech škol, jak respondenti hodnotí příspěvek škol k jejich nejen profesnímu životu a jak se vzdělávacímu systému daří pěstovat a rozvíjet určité schopnosti žáků a studentů (bez rozlišení stupně škol).

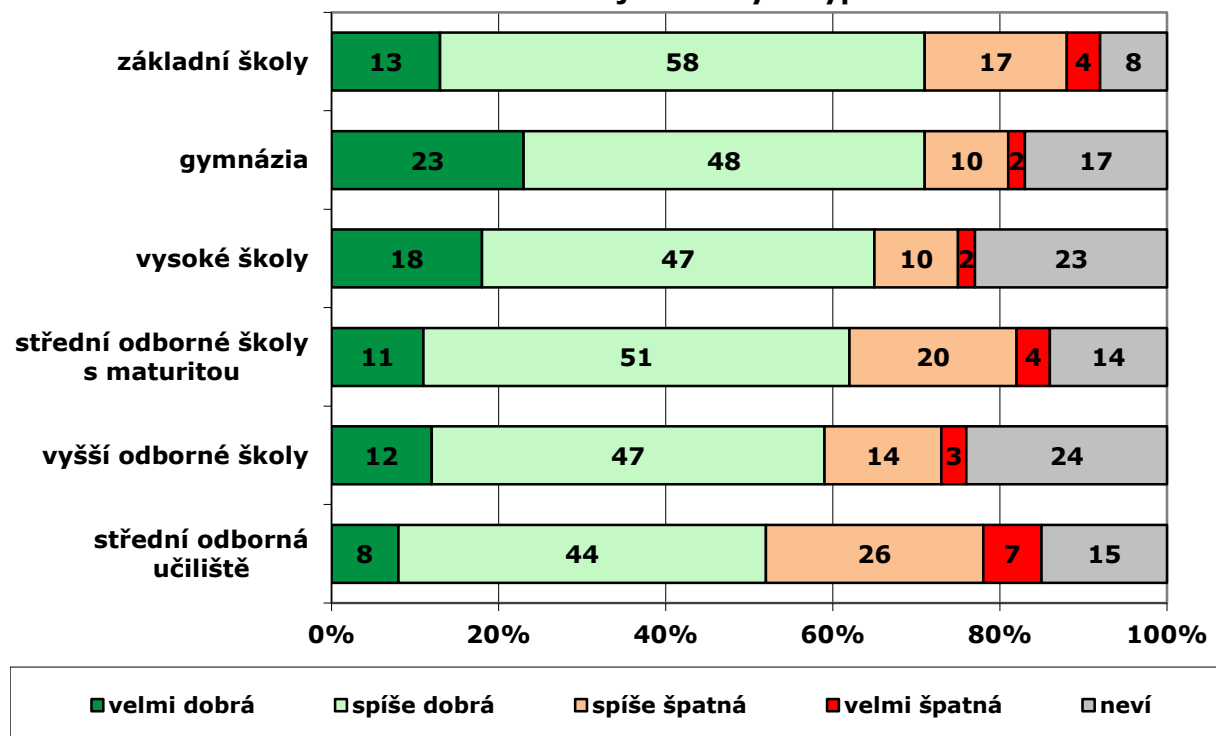
Čeští občané hodnotí kvalitu vzdělávání na vybraných typech škol poměrně příznivě.¹ Nejméně polovina lidí je přesvědčena o (spíše nebo velmi) dobré

¹ Znění otázky: „Kdybyste měl celkově posoudit, je v současné době dobrá nebo špatná úroveň vzdělávání na následujících typech škol?“ Varianty odpovědí: velmi dobrá, spíše dobrá, spíše špatná, velmi špatná. Uvedené typy škol: a) základní školy, b) střední odborná učiliště, c) střední odborné školy s maturitou, d) gymnázia, f) vyšší odborné školy, e) vysoké školy.

kvalitě výuky na všech typech škol a kladné hodnocení vždy převažuje nad záporným. Nejlépe je vnímáno vzdělávání na základních školách, u nichž podíl kladných odpovědí sahá téměř ke třem čtvrtinám (71 %). Podobně příznivě jsou pak hodnocena gymnázia (71 %). V případě gymnázií stojí za pozornost i relativně vysoce zastoupená varianta odpovědi „velmi dobrá“ (23 %), která signalizuje přesvědčení o vysoké kvalitě výuky na tomto typu škol. Dvě třetiny respondentů příznivě hodnotí i úroveň vzdělávání na vysokých školách (65 %). Kritičtější jsou občané ke středním i vyšším odborným školám. Výuku na středních odborných školách s maturitou hodnotilo kladně 62 % respondentů, výuku na vyšších odborných školách 59 % respondentů a jen o málo více než polovina dotázaných (52 %) považuje za dobrou úroveň vzdělávání na středních odborných učilištích.

U jednotlivých typů škol se ale významně lišil podíl dotázaných, kteří nedokázali úroveň vzdělávání zhodnotit a zvolili proto odpověď „nevím“. V případě vyšších odborných škol se pro tuto variantu rozhodla více než čtvrtina respondentů (24 %). Zajímavý je tak i podíl dotázaných, kteří se k jednotlivým typům škol stavěli kriticky. Nejméně kritičtí byli dotázaní k úrovni vzdělávání na gymnáziích a vysokých školách – shodně 12 % ji označilo za „spíše“ či „velmi špatnou.“ Asi pětina (21 %) za špatnou považuje úroveň vzdělávání na základních školách a čtvrtina (24 %) negativně hodnotí úroveň středních odborných škol s maturitou. Nejkritičtější byli dotázaní k úrovni vzdělávání na středních odborných učilištích, kterou nepříznivě hodnotí třetina občanů (33 %) (viz graf 1).

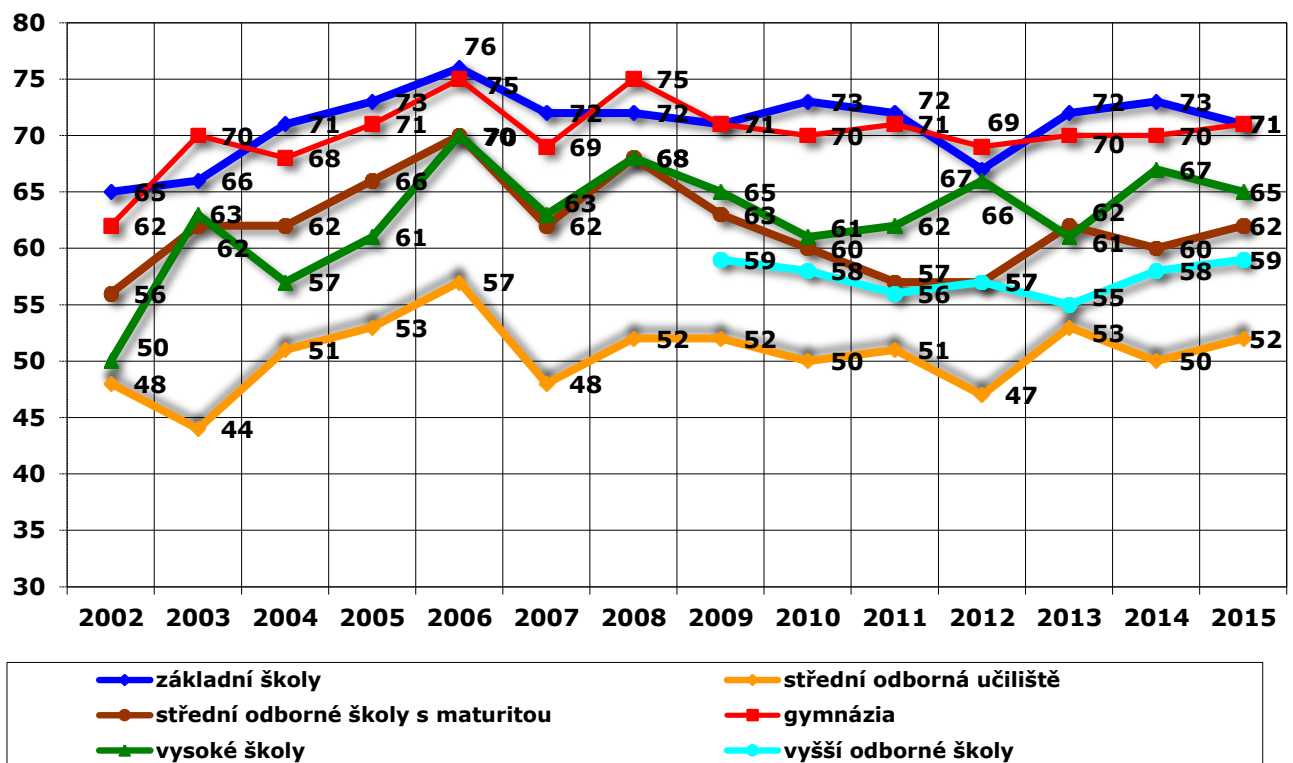
Graf 1: Hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 14. 9. 2015, 994 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 2 zobrazuje vývoj názorů na úroveň vzdělávání v čase. V porovnání s loňským šetřením jsme nezaznamenali žádnou statisticky významnou změnu.

Graf 2: Vývoj pozitivního hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol (v %)

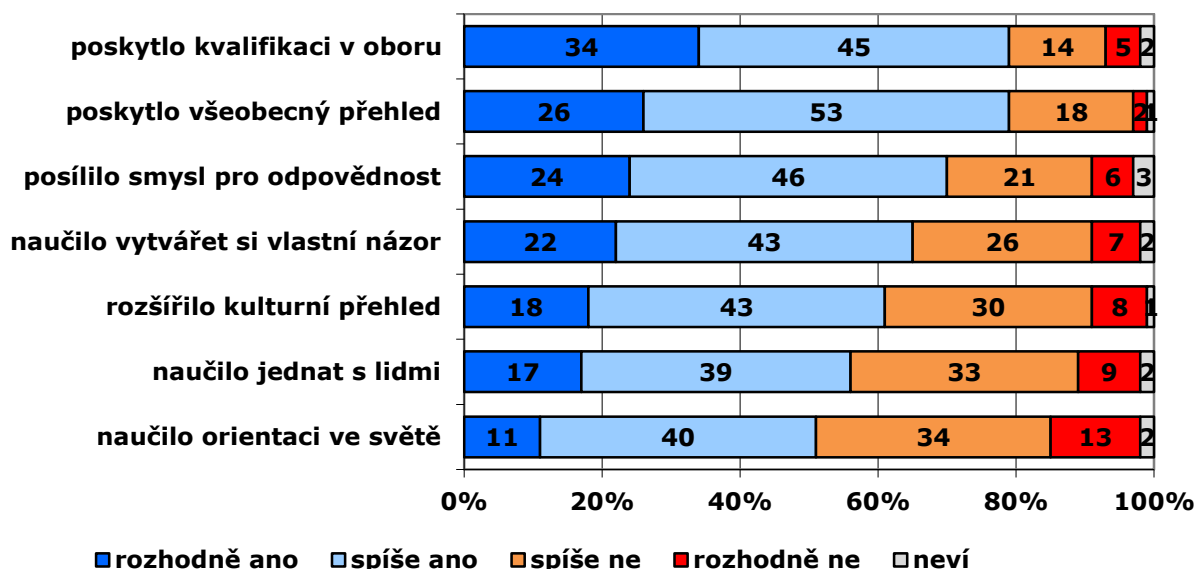

Pozn.: Pozitivní hodnocení = součet odpovědí „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Co se týče celkového přínosu dosavadního vzdělání pro naše dotazované ve vyjmenovaných oblastech² (viz graf 3), tak tato otázka byla položena naposledy v roce 2012 (viz časovou řadu v tabulce 1). Nejdříve si uvedme výsledky z letošního roku. Prakticky čtyři pětiny populace (79 %) jsou přesvědčeny, že jim školní vzdělání dalo kvalifikaci v oboru a poskytlo všeobecný přehled. Více než dvoutřetinový (70 %) podíl dotázaných vyjadřuje názor, že vzdělání jim posílilo smysl pro odpovědnost. Dva ze tří (65 %) Čechů se domnívají, že vzdělání je učí vytvářet si vlastní názor. Tři pětiny (61 %) dotázaných si myslí, že jim vzdělávací proces rozšířil kulturní přehled. O trochu více než polovina (56 %) uvádí, že je škola naučila jednat s lidmi. Ze sledovaných aspektů se nejmenší podíl dotázaných (přibližně polovina, respektive 51 %) ztotožňuje s tím, že je vzdělání naučilo orientovat se ve světě.

² Znění otázky: „Pokud byste měl celkově zhodnotit Vaše dosavadní školní vzdělání, profesní přípravu, a) poskytlo Vám všeobecný přehled, b) rozšířilo kulturní přehled, c) posílilo smysl pro odpovědnost, d) naučilo Vás vytvářet si vlastní názor, e) poskytlo kvalifikaci v oboru, f) naučilo vás jednat s lidmi, g) naučilo Vás orientovat se ve světě?“ Varianty odpovědi: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Graf 3: Hodnocení vlastního vzdělání

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu položek rozhodně + spíše ano.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 14. 9. 2015, 994 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1: Hodnocení vlastního vzdělání (časové srovnání v %)

	2005		2006		2007		2008		2009		2012		2015	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
poskytlo kvalifikaci v oboru	74	23	77	21	75	22	76	21	79	18	72	25	79	19
poskytlo všeobecný přehled	77	21	77	22	75	23	77	23	83	19	78	21	79	20
posílilo smysl pro odpovědnost	68	28	73	23	71	26	71	25	75	22	71	26	70	27
naučilo vytvářet si vlastní názor	60	37	67	30	59	38	60	37	63	34	65	33	65	33
rozšířilo kulturní přehled	54	43	58	40	56	41	58	40	63	35	56	42	61	38
naučilo jednat s lidmi	51	47	51	46	51	47	49	48	57	40	56	42	56	42
naučilo orientaci ve světě	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48	50	51	47

Pozn.: Dopočet do 100% za jednotlivá léta a položky tvoří odpověď „neví“. Od roku 2012 byl do dotazování zařazen aspekt „naučilo orientaci ve světě“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Z hlediska sociodemografických charakteristik jsou o přínosu vzdělání ve všech sledovaných aspektech statisticky významně častěji přesvědčeni lidé s vysokoškolským vzděláním a lidé deklarující dobrou životní úroveň své domácnosti. U lidí se základním vzděláním a se špatnou životní úrovní je naproti

tomu obecně častější opačný názor, že jim vzdělání přínosné nebylo, a to zejména pokud jde o poskytnutí všeobecného přehledu a kvalifikace v oboru.

Faktorová analýza dané baterie otázek odhalila pouze jeden faktor, vysvětlující kolem 55 % variance. Znamená to, že jednotlivé aspekty spojované se školním vzděláním jsou vnímány jako vzájemně se doplňující a vytvářející jediný celek.

Tabulka 1 shrnuje vývoj podílů pozitivních a negativních hodnot názoru na vlastní vzdělání od počátku měření v roce 2005. Naměřené hodnoty jsou značně stabilní a většinou kolísají v rozmezí několika procentních bodů, pořadí položek se dlouhodobě nemění. Za pozornost stojí zpětný nárůst pozitivního hodnocení toho, zda vzdělání poskytuje kvalifikaci v oboru: letošní hodnota 79 % představuje přírůstek 7 procentních bodů oproti roku 2012 a tím návrat k hodnotám zjištěným v dřívějších výzkumech. Obdobným způsobem se oproti roku 2012 o 5 procentních bodů zvýšil podíl těch, jimž podle jejich vlastního mínění vzdělání rozšířilo kulturní přehled.

V posledním bloku otázek, které jsme zahrnuli do této tiskové zprávy, jsme zjišťovali, jak úspěšné je podle obyvatel České republiky rozvíjení určitých schopností a dovedností v českém vzdělávacím systému (viz graf 4).³ Předmětem dotazování byly znalosti, samostatnost, sebedůvěra, orientace ve společnosti, kázeň, morální hodnoty, schopnost práce v týmu, schopnost vystupování před lidmi a tvořivost. V daném znění byla otázka položena poprvé, v předchozích výzkumech (naposledy v roce 2012) jsme se dotazovali odděleně na jednotlivé stupně školního vzdělávání (základní, střední, vysokoškolský).

Obecně lze říci, že většinu vlastností se podle obyvatel České republiky daří našemu školskému systému rozvíjet. S výjimkou kázně a disciplíny a morálních hodnot, kde součet kladných odpovědí (rozhodně ano, spíše ano) nedosáhl ani 30 % dotázaných, tak v ostatních položkách byl podíl zastoupení souhlasných odpovědí nadpoloviční, přičemž s výjimkou znalostí, kde byl tento podíl výrazně nejvyšší a blížil se třem čtvrtinám (73 %), se pohyboval v úzkém rozmezí 53 % až 59 %.

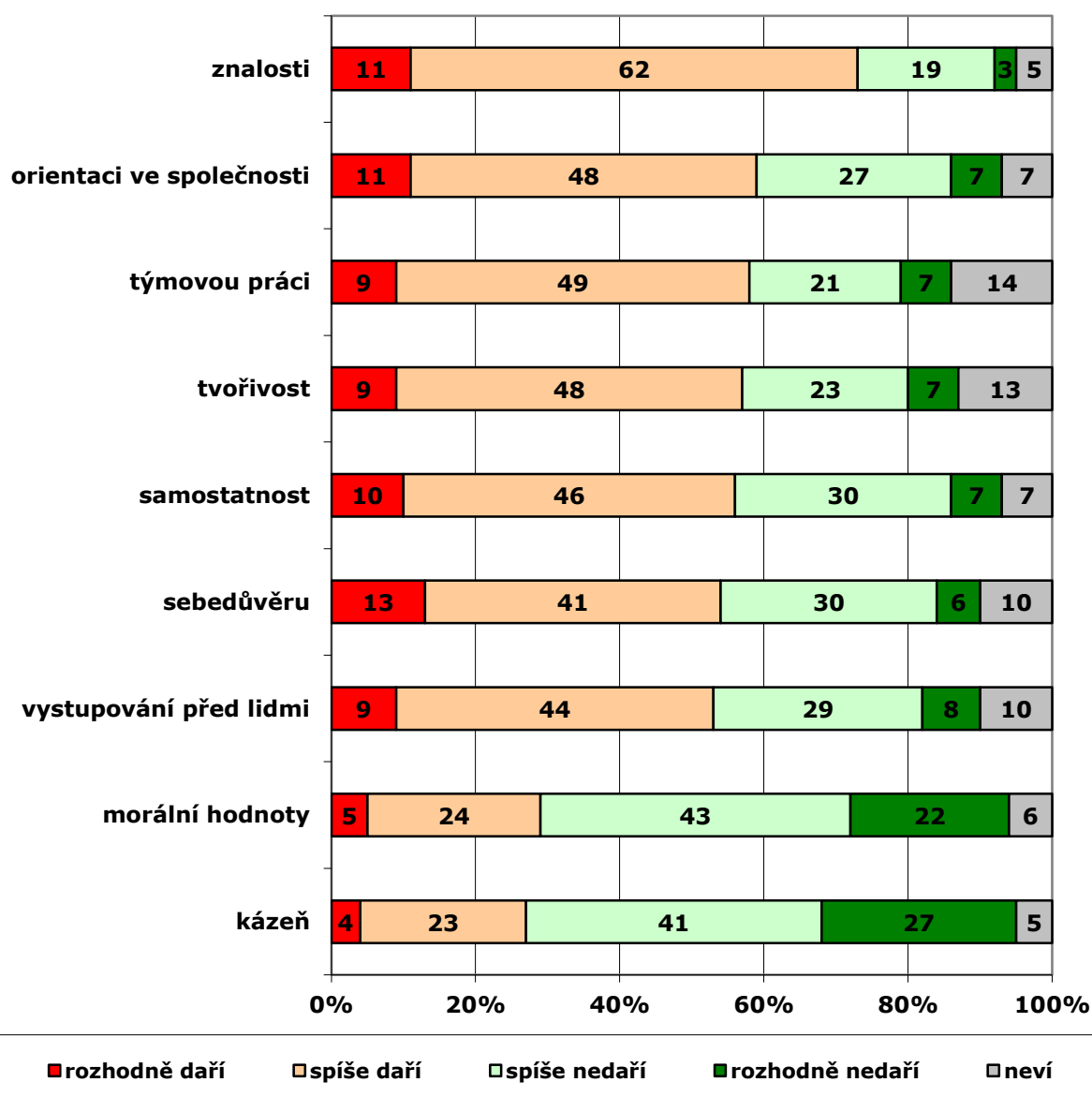
Faktorová analýza odhalila dva obecnější faktory, které vyčerpávají kolem dvou třetin variance odpovědí v daném bloku otázek. První faktor v sobě propojuje kázeň a disciplínu s morálními hodnotami. Druhý faktor je tvořen položkami sebedůvěra, samostatnost a orientace ve společnosti. Zbývající položky (znalost, schopnost práce v týmu, tvořivost a schopnost vystupovat před lidmi) „skórují“ v obou faktorech zhruba podobně. Připomínáme, že odvozené faktory jsou vzájemně nezávislé. Výsledek znamená, že veřejnost, na rozdíl od předchozího hodnocení osobního přínosu školy, zdůrazňuje určitou nepropojenost vzdělávacího systému: na jedné straně kázeň a morální hodnoty, na druhé straně sebedůvěra, samostatnost a orientace ve společnosti. Tyto různé aspekty

³ Znění otázky: „Řekl byste, že se českému vzdělávacímu systému daří pěstovat a rozvíjet u žáků a) potřebné znalosti, b) samostatnost, c) sebedůvěru, d) orientaci ve společnosti, světě, e) kázeň, disciplínu, f) morální hodnoty, g) schopnost práce v týmu, h) schopnost vystupování před lidmi, i) tvořivost?“ Varianty odpovědí: rozhodně daří, spíše daří, spíše nedaří, rozhodně nedaří.

se ovšem podobně váží na poskytování znalostí a další zbývající dotazované charakteristiky vzdělávacího systému.

Rozložení odpovědí na jednotlivé položky mírně závisí na dosaženém vzdělání dotázané osoby a její životní úrovni. Ti, kteří mají vysokoškolské vzdělání a podobně ti, kteří mají dobrou životní úroveň, hodnotí školský systém o trochu lépe, než ti, kteří jsou méně vzdělaní a jejichž životní úroveň není dobrá. Rozdíly jsou vesměs na hranici statistické významnosti, takže je možné konstatovat, že názorové diference vlastně nemají vazbu na sociodemografické charakteristiky dotázaných.

Graf 4: Daří se vzdělávacímu systému rozvíjet u žáků následující vlastnosti a dovednosti? (v %)

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu položek rozhodně + spíše daří.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 14. 9. 2015, 994 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.